

GORIŠKA STRAŽA

Rokopisi se ne vračajo. Oglasi, katere se mora vnaprej plačati, se računajo v širini enega stolpa in en mm visoki za enkrat 30 stotink. Za večkrat po dogovoru. —

Izdaja konsorcij »Goriške Straže«. Odgovorni urednik: Josip Vimpolšek. Tiska: »Narodna Tiskarna« v Gorici, ulica Vetturini št. 9.

Kakor mačka mlade...

Pred dobrim letom se je začela mirovna konferenca v Parizu, in oči vsega sveta so se od tedaj vedno z napetostjo in radovednostjo, s strahom in upom obračale v to veliko svetovno mesto. Tam se je odločila osoda nemške države, tam so bili do tal ponižani Bulgari in v živo urezani Madžari; tam se je začela sodba za druge države, ki danes še čakajo rešitve svojih življenskih vprašanj. Pa se je tam nekaj zadržilo in ustavilo, da ne gre in ne gre naprej, tako hudo se je vse delo započilo v čeri jadranske obali.

Iz Pariza je odšel Clemenceau, ki je Franciji pripomogel do zmage in je do zadnjega časa tudi vodil mirovno konferenco, pa je nazadnje doživel nevhvaležno in nezasluženo brco, da so ga odstranili. In danes hodi po Egiptu in študira ob piramidah orjaško velikost človeškega dela, pa študira tudi ob oškrbljenem nosu egiptovske sfinge, kako si tudi največji človek v politiki lahko razbije svoj nos in izgine s političnega življenja. Kot najstarejši delegat je Lloyd George nato zavlekel mirovno konferenco v London.

Mesto London ponuja delegatom veliko novosti in zanimivosti, delo mirovne konference pa le ne gre naprej. Vprašanja leže na konferenčni mizi, in delegati hodijo h tisti mizi, pa gredo zopet brez zaključkov od mize, kakor bi ne bili pri tisti mizi bili. Delo stoji in se ne gane!

Smešno je, prekladati mesto mirovne konference, če se vidi, da se v enem mestu ne more rešiti kakega vprašanja. Saj tukaj pač ne gre za kraj, kje se zboruje, ampak za stvari, o katerih se odločuje. Zato je prav res smešno, če se zdaj, ko ne morejo v Londonu naprej, govoriti, da ne morejo v Londonu naprej, govori, da ne preložijo mirovno konferenco v Rim ali St. Rem ali zopet nazaj v Pariz, tako, kakor preklada mačka svoje mlade, če se ji zdi, da bi drugje boljše uspele.

In koliko je teh gospodov, ki si dovoljujejo to igro s celimi državami, da ne rešimo s celim svetom? Pet gospodov je, ki čemo s celim svetom? Pet gospodov je, ki odločajo osodo celih držav, kakor bi bili narodi teh držav navadni keglji, katere se na poljubno premikati in predstavljati na zemeljski obli.

Pa v tem tiči veliki in osodepolni pogrešek te tako imenovane mirovne konference. Vse delovanje te konference je namreč v nasprotju z načelom, ki se je bilo proglasilo kakor odločilno v svetovni politiki za določitev državnih mej, v nasprotju namreč s -- samoodločbo narodov. Kaj pač pridejo celi narodi do tega, da par oseb poljubno odloča o njihovi osodi in prihodnosti, kakor se to dela z zločinci! Odkod pač to, da par oseb poljubno reže svet, zdaj bolj visoko zdaj bolj globoko v živo telo narodovo, da trgajo narode tako, da komaj poznajo še same sebe!

Beseda »samoodločba«, ki je bila vržena v svet, je končala svetovno vojno, in to menda ne zato, da bi vnela vojne, še huje od prejšnje. Zato gleda svet na mirovno konferenco s hladnim zaničevanjem, kakor na drzno pa nevarno komedijo, katere posledic ni mogoče danes preračunati. In zato lahko brez skrbi rečemo: Ne Pariz in ne London, ne Rim in ne kako drugo mesto ne bo prineslo svetu miru, ampak samo -- samoodločba narodov!

Ta beseda je bila vržena v svet, in svet je to besedo pobral in se je oklenil, kakor menda še nikdar poprej nobene druge besede. Te besede »samoodločba« ne prikljče nihče več nazaj, v srcih vseh zatiranih bo živela, dokler ne bo postavljena v dejanje in dala svetu pravično obliko.

Vse druge besede in vsa zborovanja so samo prazne marnje in potrata časa, naj pa pri tem še tako prekladajo konferenco, kakor preklada mačka svoje mlade!

Kolonsko vprašanje.

(Dalje in konec.)

Ravno za to, ker je bilo že pred vojsko celo kmetijstvo obrnjeno proti intenzivni kulturi, ker ni v našem delu dežele takih veleposestev, katerih bi se ne dalo na drugačen, kakor na ekstenziven način obdelovati, ker je masa naših kmetov duševno in strokovno popolnoma zrela, zato sem prej trdil, da je kolonat pri nas svojo vlogo izigral.

Dejanski moremo tudi konstatirati, da so se razmere same ob sebi že pred vojsko v tem smislu spremenile, da se je število kolonov pri nas od leta do leta znižalo, tako, da je n. pr. danes v B r d i h, ki so bila še pred 50imi leti večinoma po kolonih obdelana, gotovo ne več kot morda 5-600 kolonskih družin. Na Vipavskem in Krasu je število kolonov še manjše, med tem ko jih v hribih sploh ni več.

Vendar pa bi se morali tudi še ti ostanki tega zastarelega in zato škodljivega sistema odstraniti, ker stoji danes naše ljudstvo na taki kulturi, intelektualni in tudi ekonomični stopinji, da je tako razmerje zanje skoraj poniževalno in ker se kakor prej dokazano - na ta način zamori vsaka osebna inicijativa malega kmečkega pridelovalca, ki je in ostaja temelj državne stavbe.

Konečno moramo tudi pomisliti, da predstavlja kolonstvo danes jako nevarno socialno razstrelivo, kajti nikjer ni delavec tako odvisen od delodajalca in osebno vezan na njega, nikjer ne prihajajo tako na površje družabna nasprotja, kakor ravno pri kolonstvu. Čemu torej še bolj ne tisti že itak prenapeto socialno nezadovoljnost?

Ako bi hoteli le času prepuščati, da to za daljno bodočnost nevzdržljivo razmerje postopno, via facti, odpravljajo, bi to nepregledno dolgo trajalo ter bi naša dežela med tem časom zopet za drugimi zaostajala, kolon sam bi morda sicer materijelno dobro živel, a duševno bi le životaril, ker bi mu prej ko slej manjkala prostost gibanja in vsled tega tudi osebna inicijativa.

Ako bi se hotelo kolonstvu v naših krajih razmeroma hiter konec napraviti, bi moralo kako oficijelno mesto uradno vmes poseči. V to bi bila pa edino-le naša uprava poklicana.

Postopati bi bilo približno tako-le: Deželna uprava bi ustanovila poseben urad, kateremu bi bila naloga, natančno nadzorovati vse spremembe v zemljiščnem posestvu dotičnega dela dežele, v katerem se hoče kolonat odpraviti. Kjer bi se nudila prilika kupiti kako posestvo, bodisi veliko, srednje ali malo, bi moral omenjeni urad intervenirati in na vsak način na to delati, da bi dotično premoženje pridobil za dež. upravo. Ako bi pa to ne bilo mogoče, bi se moralo na to gledati, da bi se celo posestvo, ali pa vsaj kak kos istega, uporabil za naselitev kolonov. Ob istem času bi se morali pozvati tudi vsi posestniki, naj se takoj obrnejo do tega urada, ako bi hoteli svoja posestva celoma ali deloma prodati. Dežela bi v tem slučaju lastnikom tozadevna zemljišča odkupila ter jih z obrestonosnimi zemljiškokreditnimi dolžnimi pismi plačala.

Na ta način kupljena zemljišča bi tvorila potem temelj in jedro za odrešitev kolonov, tako rekoč zbiralnik, iz katerega bi zajemala dež. uprava v to potrebno zemljo. Koloni bi se naselili na teh zemljiščih bodisi kot samostojni posestniki, proti hipot. jamstvu, nizkem obrestovanju in dolgoletni amortizaciji, bodisi kakor zakupniki s pogodbami na najmanj 15 let časa, proti razmeroma nizki denarni zakupnini, z evet. pravico predkupa in sploh z vsemi mogočnimi ugodnostmi.

Ta-le načela bi se morala potem prej ko mogoče zakonodajskim potom stabilizirati ter istočasno določiti rok 20--30 let, za kateri bi veljala še gori opisana, fakultativna odrešitev kolonov, po kateri bi pa stopila v veljavo obligatorična. Poslednja bi pa obstojala v tem, da bi se sklenitev kolonskih pogodb sploh prepovedala in da bi bili posestniki dolžni odstopiti proti primerni odškodnini proporcijoniran kos svojih posestev v prid kolonom.

Na ta način bi bilo morda mogoče odpraviti v naših krajih kolonat, ne da bi to eno ali drugo stranko preveč bolelo. Seveda bi morale obe marsikaj žrtvovati in popustiti, toda brez kompromisa ni mogoče priti do nobenega sporazuma!

Vipolže, pri Gorici, 31. I. 1920.

Teuffenbach.

Podpore in penzije.

(Govoril na obč. zboru »Zveze slov. županstev« v Gorici dne 5. februarja 1920. Fr. Mermolja.)

Sedem zadnjih kalendaričnih letin, ki so zapisane s krvavimi črkami v zgodovi-

no človeštva, je prineslo nam Goričanom neizmernih boli, bridkosti, razočaranj. Menda ni ljudstva širom okrog, ki bi moralo prenesti toliko žalosti in trpljenja, kakor je ravno to naše revno in vsikdar težko preskušeno prebivalstvo slovenske narodnosti naše dežele.

Bridkosti, žalosti, trpljenja, zapostavljanj, odrievanj in kolikor je že takih in enakih besed, s katerimi bi se dovolj označil križev pot, ki ga hodi slovensko prebivalstvo te dežele, menda ni še konec. Kupa bridkosti ni še izpraznjena! Kedar bo? Bog ve in zna! Preroki ne moremo in nečemo biti.

Kdor je živel ves čas med vojno vihro skoraj tik ob bojni črti, kdor je videl na lastne oči vse, kar se je zgodilo po naši deželi, e - ta ne pozabi! Mnogokrat se mu oživi spomin in spomni se na vse prerokbe ki so jih naši dedje, naši očetje in matere izrekle o klanju, ki ima nastati. Vse, vse do pičice se je izpolnilo. Eno samo prerokovanje ni še izpolnjeno, prerokovanje pesnikov. A tudi to se mora izpolniti, ako hoče zavladati mir na tej zemlji.

Porušena vladavina ni imela srca do nas, ni imela pravice, bila je krivična, zato jo je vrag vzel. (Menda ne joče nihče po njej in ne za njo.) Krivica je maščevana. Vsi opomini, ki so jih kedaj izrekli naši predniki in mi mlajši, niso zalegli, da bi se bila spreobrnila, šla je le vedno svojo krivično pot naprej. Kam je dovedlo tlačenje, pritiskanje, zapiranje, obešanje, smo videli in vidimo vsi! Enako, popolnoma enako se godi vsem zatiralcem in krivičnikom. Že zakon narave zahteva za vsak greh pokoro. A čim večji je ta, tem večja je morala biti krivica in lumparija, ki se je kedaj naredila.

V prejšnjo vladovino je izgubilo naše ljudstvo vse zaupanje, vso vero; videlo je predstavljalec te samo krivico in šikaniranje. Da, lahko rečem, da je politično uradništvo, birokratizem kriv poloma nekdaž tako mogoče Avstro-Ogerske.

Vse to se posebno zrcali v delitvi po zakonu zajamčenih preživnin, podpor, ki se dele v vojaške, begunske, kmetijske in naknadne. Koliko poti na okraj, komisariat so imeli oni, ki so skrbeli, da so opravičenci dobili izplačilo teh krvavo prisluženih in v zakonu zajamčenih vinarjev, vedo pač najbolje sami gg. župani, podžupani, tajniki, na kratko vsi tisti, ki ste se s tem pečali. Koliko brezpotrebni pisarij, prošnji, poganjačev, koliko papirja in črnila se je porabilo za to, vemo pač vsi prav dobro. A koliko nahruljenj in celo groženj so čutili na svoji koži oni, ki so se potegovali za revno naše ljudstvo, bi se dalo prav težko povedati, ker je vsakdo požrl vse to tihoma in z resignacijo.

V imenu tega ljudstva in kakor njegovi zagovorniki in zastopniki zahtevamo, kar mu pritiče, kar mu gre po zakonu in kar bo moralo kasneje enkrat amortizirati!

Zborovanje goriškega učiteljskega društva v Gorici.

Zborovanje goriškega učiteljskega društva v Gorici dne 4. t. m. je bilo sijajno obiskano. Prišli so vsi, razen par nečastnih izjem, s katerimi pa napravi ta krepka stanovska organizacija sama svoj obračun.

Predsednik Križman pozdravlja tovarišice in tovariše ter jih spodbuja k popolni oklenitvi okrajnega društva in nove Zveze vsega slovenskega in hrvaškega učiteljstva za Juljsko Benečijo. Z ganljivimi besedami je počastil spomin blagopojnega tovariša Rajerja in položil šop zbranega besednega cvetja na prezgodnji grob učiteljevi soprogi -- uzorni družinski materi Ferlatovi ter izrazil prizadetim družinam iskreno sočutje vse stanovske organizacije vsled teh prebriskih udarcev neizprosne osode. -- V nadaljnjih besedah je povdarjal, da žele tudi italijanski učitelji stopiti v stik z našim učiteljstvom za varstvo šole in stanovskih pravic ter priporočal, da se udeležiti učiteljska organizacija tudi v tem smislu. Izrazil je svoj dyom za takojšnji pristop goriškega učiteljstva k Delavski zbornici v Trstu, dokler se ne uveljavi pri njej vseh pravic narodnega šolstva in ne zagotovi opore v bojih za stanovske interese. Izzvala se je živahna debata in konečno se je izvolilo odsek Marmolja - Rojec - Urbančič, ki naj ureja društvene zahteve v razširjanju stanovske in socialne organizacije z italijanskim učiteljstvom in Delavsko zbornico.

Društveni tajnik Rojec je bral zapisnike o zadnjem zborovanju in o Zvezinem delovanju v Trstu. Neštete resolucije so se sprejele pri teh zborovanjih, priobčene bodo v listu Učiteljski Vestnik, ki izide te dni in bo glasilo učiteljske zveze v Juljski Benečiji. Umljivo, da se vse te resolucije pošlje na pristojno mesto in da bo potem učiteljski stanovski boj konsekvantno stremil za njih popolno udeležitev. Po nikaki ceni pa ne odneha učiteljstvo v tem svetem boju za narodno šolstvo v deželi, dokler ga ne dovede do iste višine, katero je doseglo v štiri gnili in tiranski dvoimenski državi. Za list in vse boje pa bo treba denarja in vsled tega mora naše učiteljstvo žrtvovati svojim organizacijam letno 60 Lir poleg marljivega dopisovanja in požrtvovalnega delovanja. Kdor ima srce za stanovsko in narodno delo, napravi tudi v tem pogledu svojo dolžnost. Nikdo naj pa ne bo radi indolence ali drugih puhlih izgovorov izven organiziranih vrst, ker njega ne bo ščitila moč organizacije - pač pa se mu že danes napove stanovski in družabni bojkot. »Kdor ni z menoj -- je proti meni,« kliče danes naša stanovska organizacija. Parasitov nočemo v današnjih resnih dneh.

Predsednik Križman je spodbujal učiteljstvo, da se povsod obudi iz sedanjega mrtvila vsa naša narodna društva Juljske Benečije, da naša rodna gruda zopet vzcvete s plodnim delom za blagor naše ljudstva.

Izvolilo se je stalnega časnikarskega poročevalca za »Učiteljski Vestnik« in pokrajinske liste, ki poleg društvenega tajnika seznanja našo javnost z učiteljskim delom in vstvarja v ljudskih srcih ljubezen do šole, ki je največja narodna dobrotinica.

Učitelj Reja je temeljito poročal »O uporabi novih šolskih tiskovin«, katere se mora uvesti v vse naše šole. To dovršeno poročilo z daljšimi debatami bo priobčeval »Učiteljski Vestnik«. Učiteljstvo bo torej skrbelo za notranji vstroj naših šol in kdor rabi radi notranjega uradnega poslovanja kateregakoli pojasnila, naj se zgleda pri tovarišu Reja, ki je vedno pripravljen za potrebne informacije. Mesečni zapisniki krajnih učiteljskih konferenc in tedniki so še vedno v uporabi, ker zdatno pomnožujejo učne vspehe vsake šole. Učiteljstvo je hvaležno za to skrbno poročilo svojemu vnetemu tovarišu, ki z vso marljivostjo tvori močno zvezo naših šol z okrajnim šolskim svetom pri oskrbovanju najpotrebnejših učil in v gmotnem oziru.

Tajnik učiteljske Zveze Rodé iz Trsta je dal mnogo potrebnih pojasnil o »Učiteljskem Vestniku« in o odseku za izdajo novih učnih knjig za ljudsko šolstvo. Kdor čuti v sebi željo in spretnost za sodelovanje pri izdaji ljudsko-šolskih beril, naj se takoj priglasi društvenemu odboru, ki bo v stalnem stiku s tozadavnim odsekom pri Učiteljski Zvezi za Julijsko Benečijo v Trstu.

Pozno popoldne je predsednik zaključil to živahno zborovanje našega učiteljstva in zaklical še edenkrat vsemu stanu: »Vsi v stanovsko organizacijo! Vsi na plan, da bo delo našega učiteljstva in naše šole popolnejše v srečo našega kulturnega razvoja!« Poročevalac.

Slovenske ljudske šole v Gorici.

Kakor doznajemo, je na znani ukaz ministrskega predsednika Nitti-ja z dne 4. februarja sklenil mestni šolski svet goriški, da naj se otvorita prvi in drugi razred slovenskih paralel na eni italijanski ljudski šoli, počenši s tretjim razredom pa da naj slovenski otroci vstopijo v dotični razred italijanske ljudske šole. Bajé je temu sklepu pritril tudi generalni civilni komisarijat v Trstu. Pa tudi z otvoritvijo prvega in drugega razreda danes, ko je preteklo že en mesec dni od telegrafičnega ukaza ministrskega predsednika, še vedno ni nič! Tako reševanje našega prečnega ljudskoškolskega vprašanja mora vzbujati pri vsakem pošteno mislečem človeku brez razlike narodnosti ogorčenje. Gotovo pa morajo proti takemu zavlačevanju in potlačevanju energično protestirati globoko užaljeni slovenski stariši, katerih otrokom se od primirja sem, že sedemnajsti mesec, odreka v gorškem mestu najelementarnejši šolski pouk. Po načrtu mestnega šolskega sveta bi bila slovenska mladina v gorškem mestu žrtev odkritega nasilnega raznarodovanja, toliko bolj, ker naj bi bil pouk slovenskega jezika od tretjega razreda naprej omejen le na par tedenskih ur, a še to le neobvezno. Proti temu monstruoznemu sklepu mestnega šolskega sveta je bil v imenu slovenskih starišev odposlan na Nj. Ekszellenco ministrskega predsednika kakor tudi Generalnega civilnega komisarja v Trstu brzozaven protest z zahtevo, da se nemudoma izvede ukaz ministrskega predsednika z dne 4. februarja t. l. s tem, da se otvorijo slovenskih vsprodnih razredov toliko, kolikor jih je treba z ozirom na število otrok, ker je na razplago zadosti šolskih prostorov in učiteljstva. Z ozirom na toliko zavlačevanja se zahteva tudi takojšen preklic prepovedi zopetne otvoritve zasebnih slovenskih šol, ker ta prepoved nasprotuje načelom svobode, ki mora biti dovoljena v vsaki civilni državi.

Po vsem tem bi bil skrajni čas, da bi goriški davkoplačevalci sami prišli zopet do besede ter pometli enkrat za vselej s klicko, ki se šopiri na gorškem municipiju ter s podobno šovinistično politiko goji umetno narodno napetost, ki bi sama od sebe izginila, ako bi tudi Slovenci dobili, kar jim gre po vseh božjih in človeških postavah, da zamorejo narodno živeti. Prepričani smo, da tudi večina goriškega prebivalstva italijanske narodnosti misli trdneje in strpneje kakor sedanji mogotci na magistratu. Potreba je le, da bi dala svojemu treznejšemu prevdanku tudi pogumnega izraza in prepredila v bodoče tako koristnim goriškega mesta le škodljivo nasilno politiko zlasti v kulturnih vprašanjih, politiko, ki se mora vsakemu poštenjaku že gabit!

Našim čebelarjem.

Navadno se je pričelo čebelarstvo leto še-le z mesecem sušcem, a letos se je vsled izvanrednega lepega vremena pričelo že začetkom svečana.

Vresje, leščevje, teloh in vrbje ponujajo našim čebelarjem že štiri tedne obilno pašo. V tistem panju, v katerega prinašajo čebele obilno obnožnino, lahko sodimo, da ima zdravo krepko matico. Da se olajša čebelarstvo, postavimo v bližino čebelnjaka plitvo posodo z vodo, katere obilno potrebujejo za gojenje zalege. V posodo naj se stavi nekoliko mahu, da čebelice v vodi ne potonejo. Vodo naj se nekoliko osoli, kar čebelarjem zelo vgaia.

Ako pa vidiš, dragi čebelar, da vkljub lepemu vremenu čebelice iz kakega panja le poredkoma izletavajo in ne nosijo širokih hlačic, to je obnožnina, je že to znamenje osirotelosti čebelne družine. V tem slučaju odprani panj brez ropota, pihi med satovje malo dima ter odmakni, pričeni od zadaj, okvirček za okvirčkom, dokler ne prideš do pokrite zalege. Ako ne najdeš zalege, bodi gotov, da nima čebelna družina matice, ki je gotovo med zimo poginila, ali pa si že jeseni vzmil brezmatično čebelno družino. V tem slučaju podaj zvečer temu panju nekoliko sladkorja ali medu razredčenega z vodo in drugo jutro ometi čebele, potem ko si pustil, da so se nasrkale medu, pred čebelnjak, da si izprosijo vhod k drugim čebelnim družinam. Lahko združimo tako osirotelo čebelno družino z drugo, ki ima mlado krepko matico, a malo čebel. Nezasedenega satovja ne pusti v panju, ker je v nevarnosti pred voščeno večšo; zažepaj tako satovje, shrani ga v dobro zaprtem panju ter ga pozneje dodajaj po potrebi vsakemu panju.

Razume se, da morajo biti panji tudi zdaj primerno odeti, ker imajo čebele v tem času že obilno zalege, ki potrebuje primerne gorkote. Zato pa, dragi čebelar začetnik, ne stikaj brez potrebe po panjih, da se zalega ne pehladi, ker brezpotrebno odpiranje panjev je že dovedlo do prehlajenja zalege, ki je najhujša in neozdravljiva čebelna bolezen. O tej bolezni bom poročal pozneje.

Odbor našega društva je imel sejo dne 27. svečana. Pri tej seji se je sklenilo razdeliti 40 q sladkorja med vse društvene člane; vpoštevajo se je tudi nanovo pristopivše člane. Zategadel ne jezite se, tovariši velečebelarji, da ste vsled tega nekoliko prikrajšani pri razdelitvi sladkorja, ker naše društvo je demokratično in želi podpirati tudi male čebelarje.

Zdaj pa še par besed naši novi vladi. Meseca septembra je naše društvo vložilo na deželni komisarijat prošnjo za dobavo 40 q sladkorja v svrhu pitanja čebel. Generalni civilni komisarijat je rešil našo prošnjo še-le meseca decembra ter dovolil našemu društvu 40 q industrijskega sladkorja po 490 lir za meterski stot ali kvintal. Pismeno dovoljenje smo tedaj imeli, a sladkorja ni bilo in sto in sto čebelarjskih družin je čez zimo poginilo lakote, ker si vsled lanske slabe letine, posebno v Vipavi na Krasu, niso mogle priskrbeti potrebne zimske zaloge. Slednjič smo vendar dobili sladkor koncem svečana, a ne po 490 lir za kvintal, nego plačati smo morali po 740 lir za kvintal, tedaj plačati smo ga morali veliko dražje nego pri aprovizaciji.

Naj se izrazim po domače. Vlada je snedla besedo, ker ni izpolnila obljube, ki nam jo je dala z dekretom od meseca decembra. Ali se to pravi podpirati čebelarje, ki je vsled vojne toliko trpela, posebno v našej deželi?

Povdariti moram na tem mestu, da je prejšnja avstrijska vlada zelo skrbela za povzdigo čebelarje v našej deželi? Naj sedanja vlada posnema bivšo vlado v tem, kar je imela na sebi dobrega!

Vnovič pozivam čebelarje, naj ne pošiljajo članarine podpisane, ker mu s tem provzročajo brezpotrebno delo in društvo oškodujejo na prikrajšani članarini, ker mora podpisani plačati 20 c poštne in poleg tega mora plačati še poštne stroške za pošiljatev članarine društvenemu blagajničarju, kateri mora zopet plačati poštne dostavnine 20 c, tako, da ostane od meni poslanih 2 lir, komaj 1 lira za članarino. Društveni blagajničar je gosp. Fr. Golja v Zaloščah, pošta Dornberg. Njemu tedaj pošiljajte članarino in v bodoče zavrnem vsako nakaznico, ki jo pošljejo člani na moj naslov! Upam, da sem zdaj povedal dovolj jasno.

Frančišek Kašca, nadučitelj in društveni tajnik v Tolminu.

Kako so volili prvič državnega poslanca v naših gorah?

Bilo je na nedeljo v poletju leta 1848. Deseta moša je v Cerknem pravkar končala, in iz cerkve se je vsulo ljudstva iz vse obširne fare ter se zbralo v gručah na trgu, da se po starodavnej lepej navadi porazgovori o vsakdanjih potrebah in dogodkih minolih dni.

Pri cerkvi pa je bil postavil prav takrat cesarski uradnik iz Tolmina svojo mizico in na njej porazgrnil razne spise

in pisalno pripravo. Ljudstvo ga je začudeno gledalo in drug drugega povpraševalo kaj neki to pomeni.

Ko to zapazi, vstane cesarski uradnik, (ki je bil trd Nemeč), zamahne z roko v znamenje naj mirujejo in ko nastane mir, začne v zelo slabi slovenščini, kakor je pač mogel, razlagati o novi postavi. Rabil je veliko neumljivih izrazov in tujk, kakor »Verfassung«, »Konstitution« itd., kar je bilo vzrok, da ga je ljudstvo prav malo ali nič ne razumelo. Nazadnje povabi navzoče moše, naj bi volili enega poslanca »k nemškemu pantu« (zum deutsch. Bund in Frktl).

Zdaj je bilo ljudstvo še bolj zmešano. Začulo se je mrmranje od vseh strani.

»Kaj je to nemški pant! Ali smo mi puntarji?« se sliši z ene strani.

»Glejte ga puntarja!« kričijo drugi.

»Zapodite sleparja« se jezno glasi od tretje strani. Nekoliko možancev se srdito približa uradniku in eden izmed njih pobriše z roko vse spise z mize po tleh. — Drugi sune z nogo ob mizico, da se je prekucnila in vse črnilo razlilo.

Prestrašen pobira uradnik spise s tal in četudi je ljudstvo pojašnjeval, da »nemški pant« ni nič slabega, ampak je poštena družba, ki skrbi za moč države in ki lepo »vkepe drži«, ni nič izdalo.

Ljudstvo se je mrmrajoče razšlo, ne da bi kaj volilo.

Pozneje se je obupani uradnik zatekel k očetu županu, kateri je povabil nekaj svojih ožjih somišljenikov k sebi in ti so spravili nekaj podpisov na popir in tako je bil izvoljen prvi državni poslanec na Tolminskem. (Pisec teh vrstic je pozabil ime dotičnega poslanca; kdo starejših mož bi se vedel spominjati njegovega imena? To zgodbo je pravil pokojni »vrli mož«, g. dekan Jekše, ki se je bil takrat volitve osebnoudeležil pri očetu županu. Bil je takrat kurat v Jagrščah).

Dopisi.

Iz Števerjana. - Občni zbor »Zveze slovenskih kolonov. Zveza slovenskih kolonov je zopet oživljena. Največji trpini iz vrst slovenskega kmeta so se zopet zbrali pod svojo zastavo in strnili svoje vrste. Naši koloni stojijo danes združeni v svoji »Zvezi«, trdni in neomahljivi, pripravljeni na boj za svoje pravice. Nikdar prej ni bila kolona tako nujno potrebna dobra in krepka organizacija, nikdar prej niso bile njih življenske potrebe tako ogrožene, kakor sedaj. Tega se zavedajo tudi koloni in s tem je dan glavni pogoj za procvit njih zveze.

Zveza slovenskih kolonov je imela svoj občni zbor preteklo nedeljo. Dasi je poslal odbor v vsako vas le po eno vabilo, se je v Števerjanu nabralo okoli 100 kolonov iz vseh Brd.

Občni zbor je otvoril podpredsednik. Za njim je govoril kolon Jernej Bratuš, ki je žel pri zborovalcih splošno odobravanje. Števerjanski naduč. g. Ladislav Likar je pozdravil občni zbor v znamenju dela. Koloni naj zahtevajo, da se uveljavijo njih opravilne zahteve in naj ne odnehajo od njih niti za las, vendar pa mora kolonska organizacija sloneti na načelu pravičnosti. Vsakemu svoje, kolonu, pa tudi gospodarju. Kolonat je treba odpraviti! Kolon mora stati v boju za lastninsko pravico v prvih vrstah, zakaj ravno kolon bi znal največ povedati, kako hudo je človeku, ki je brez vsake zasebne lasti, odvisen od drugih, ker je to največ skusil na svoji koži.

Po volitvah odbora se je občni zbor, ki je trajal nad dve uri, zaključil.

Na Vogerskem je bila dne 15. m. m. v Božičevem gradu ljudska veselica po vojski zopet oživljenega društva »Lijak«. Vsi grajski prostori so bili natlačeno polni. - Agilnem delu domačega učitelja g. Kerda se je posrečilo zbrati močan pevski zbor, ki obeta še lepih napredkov. Naša mladina naj poje, ker naša lepa pesem ji vstvarja najčistejšo ljubezen do lepega materinega jezika in do rodne zemlje.

Z vso dovršenostjo so naši fantje zapeli par zborov. Domači dekletki ste ljubko vprizorili »Rudeči sarafan«, in pri igri »Dobro došli, kdaj pojdetе domov« je bilo v gradu toliko smeha, da je bilo pozabljeno vse trpljenje minulih vojnih let. Našemu ljudstvu, ki ume trdo delo družiti s pošteno zabavo, želimo, da bi mu iz njegove neumornega dela - pri kohanju svete domače zemlje vstala trajna sreča s kmetiskim blagostanjem! V domači zemlji so bogati zakladi. Obračajmo jih v prid našim lastnim družinam!

Iz Koprive na Krasu. Veselica pevskega in bralnega društva »Zarja« v Koprivi na Krasu se je vršila dne 15. febr. kar najlepše. Mešani zbori kakor: krepka Vilharjeva »Pjesma naša«, otožni »Zaostali ptič« Aljažev in »Venček nar. pesmi« Sončev so se izvajali prav dobro. G. Šone vodi zbor z gotovostjo in lahkoto. Ravno tako dobro je učinkoval na občinstvo »Pustni govor«, ki ga je govoril g. Turk. Veselico je zaključila enodejanska šaloigra »Mustast muzikant« od J. Štoka, ki je bila prav dobro izvedena. Občinstva je bilo toliko, da ne pomni Kopriva takega navala ob

enakih prireditvah. Vkljub temu, da je vladala v nabiti dvorani »kuhalca«, se je ljudstvo vedlo prav uzorno; iz njega potnih obrazov si bral le »eno veselje«, »eno dušo«. Tebi pa vrla »Zarja« vsa čast, da si po tolikem času mrtvila zopet razlila svoje blagodejne žarke na »naš mili rod« ter ena prvih svoje vrste dvignila zopet svoj prapor!

Iz kobariškega Kota. V žalostnih časih živimo. Rokovnjači izza francoskih vojsk so zopet oživeli. Zelo pogosto se čuje o tatvinah in vlomih v sosedni Benečiji. 25. febr. je naložil trgovec G. iz Breginja v Čedadu voz blaga. Ko se je pripeljal na Štupico, zadnjo beneško vas, bilo je že pozno zvečer. Od tam je samcat vozil dalje. Kar plane iz nekega zakotja 8 oboroženih, maskiranih mož nad prestrašenega voznika in zahtevajo od njega denar in blago. Revež si ni upal staviti se jim v bran. In kaj bi tudi opravil eden proti osmim! Vozniku preiščejo vse žepa in potem se spravijo na blago, kjer vzamejo, kar se jim je zljubilo. Nato so milostno dovolili vozniku, naj vozi dalje. Trgovec je seveda takoj naznanil zadevo orožnikom.

Prejšnji dan pa so lopovi okradli vprav imenovanega voznika in še drugega iz Kreda v Vidmu. V gostilni pri »Riku« je prenočevalo v hlevu na senu več voznikov. V hlev sta se vtihotapila tudi 2 uzmoviča ter tudi onadva polegla po tleh v seno, da bi spala. Ko je bilo že pozno in je vse spalo, sta se spravila junaka na »delo«. Prvi voznik (prej imenovani G.) je trdno spal. Uzmoviča sta mu na rahlem vzela iz mavhe ves denar -- okoli 900 lir. Voznik je le nadalje trdno spal. To je dalo hudobnežema pogum ter sta se spravila nad drugega voznika. Tudi temu sta vzela denar. Ko sta mu pa hotela vzeti tudi uro, se je voznik prebudil in spoznavši takoj nevaren položaj, skoči po koncu, zgrabi hudobneža, ter jame klicati na pomoč. Eden napadalcev je v tem brzo odkuril z denarjem. Drugi napadalec pa je zgrabil za nož ter voznika dvakrat zabodel. Ako bi ga bil zadel v mehke del telesa, bi bil nesrečnež končan; k sreči pa ga je zadel le v plečno kost, kar je napravilo le malo rano. Na klic napadenega voznika so se zbudili vsi drugi vozniki ter priskočili domaćinu na pomoč. Zvezali so hudobneža in potem zbudili tudi gostilničarja. Ta je obvestil o dogodku orožnike, kateri so enega lopova spravili na varno, drugega pa iščejo. Dogodek je povzročil med vozniki velik strah, zato si sedaj že noben ne upa v Videm.

Občinsko cesto iz Borjane v Podbelo, kakor tudi ono iz Breginja v Log, že del časa popravljajo. Kar je napravljeno, je dobro delo. Le žal, da gre delo zelo počasi naprej, tako da bomo še dolgo čakali predno bodeste cesti dovršeni.

S Tolminskega. V predzadnji št. »Straz« se je izvršil na »Pevsko in bralno društvo v Volčah« napad, ki ga je zmožen le nepoznavalec stvarnih razmer. Iz dopisa sledi, da je imenovano društvo priredilo v Volčah v času od novega leta sem, kar tri plesne, in da so društveniki na pustni ponedeljek počenjali dejanja, ki so za društvo in naš narod sramotna. Kot poznavalec stvari pribijem, da je to vse nesramna laž in da je resnica le ta, da so fantje iz Volč priredili imenovane tri plesne, od kojih dveh je dobilo društvo čisti prebitek in sicer od prvega 36 lir, in od drugega, ki se je vršil na pustno nedeljo, pa 103 lire. Tudi ni res, da bi bili fantje na pustni ponedeljek v pijanosti počenjali dejanja, ki bi sramotila njih dobro ime in mogla sramotiti društvo ali naša narodna čustva. Želati bi bilo, da se dopisnik predmetnega dopisa podpiše s svojim imenom, in svoje osebe ne skriva pod »vsem dobroželeči sovaščan«. - Društvenik.

Op. uređ.: Enkrat za vselej! Želimo in zahtevamo le stvarne dopise, ne trpimo pa v našem listu nobene polemike.

Iz Idrije. Nad pol leta čakajo naše hranilnice kdaj se jim premenja v lire pri centrali naloženi denar. Vsled vojaške okupacije je ves promet pretrgan in naši denarni zavodi ne morejo do svojih vlog. Objubilo se je, da se vsaj s septembrom 1919 zamenjajo krone po 40% v lire, a zgodi se vedarle ne. Marsikateri hranilnice so radi tega morale prenehati s svojim delovanjem v veliko škodo vlagateljev. Koliko trgovcev bi rado razširilo trgovino, a denarja ne dobijo ne na posodo, niti ne morejo do svojih vlog pri zavodu. Koliko ljudi si je prihranilo s težkama kaj denarja v nadi, da bo v potrebi dobil pri hranilnici, kar bo za silo potreboval. Sedaj pa denarni zavodi ne morejo do svojih zalog pri centrali, zato tudi ne morejo ne posojevati ne izplačevati vlog. - Na misel nam prihaja, kar je pred leti naš poslanec o Idriji rekel ministru. Ko mu je razložil počasne razmere, je sklenil: »Čutimo, da smo daleč od Dunaja, na periferiji države, blizu turške meje«. Tako tudi v obsednem stanju sedaj čutimo, da smo daleč, daleč od Rima. Prej se je došlo v 2 dneh z brzovlakom od nas v Rim, sedaj pa še v pol leta ne dospe vresničenje kakega rimskega ukaza do nas. Tužna nam majka!

Politični pregled.

Govorimo o jadranskem vprašanju. Francija in Anglija sta bili poslali Wilsonu spomenico, v kateri praviti: 1.) naj se poskusijo direktna pogajanja med Italijo in Jugoslavijo, 2.) ako bi se med njima ne dosegel sporazum, naj rešijo to vprašanje Francija, Anglija in Amerika; 3.) v najskrajnejšem slučaju naj se uresniči londonski pakt.

6. t. m. je došla iz Amerike nova Wilsonova nota, ki odgovarja na to spomenico. Glede prve in druge točke soglašava Wilson z Millerandom in Lloyd Georgeom, in nič bi ga bolj ne veselilo, kakor če bi Italija in Jugoslavija se sporazumeli tako, da bi bili obe zadovoljni. Kar se pa tiče londonskega pakta, tega prej kot slej odločno odklanja; v tem oziru stoji vedno trdno na svojih (Wilsonovi) črti. Nota končuje: »Če pa italijanska in jugoslovanska vlada pustita Reko kot svobodno mesto Zvezi narodov brez kontrole ne od strani Italije ne od strani Jugoslavije, tedaj so Zedinjene države pripravljene sprejeti ta predlog in želijo pustiti Italiji in Jugoslaviji, da si sami določita mejo.« Za Albanijo zahteva neodvisnost.

Tako se vije dalje ta kača jadranskega morja. Cela jugoslovanska delegacija je zbrana, da se posvetuje in dolči svoje stališče.

Italijanski ministerski predsednik, Nitti, se je iz Londona vrnil v Rim, kjer ga je sprejel kralj in je v ministerskem svetu zaslišel ministre o notranjem položaju in važnih tekočih zadevah. Mnogo se piše o tem, da preustroji svoje ministerstvo še predno otvori parlament. Gledé svojih pogajanj na mirovni konferenci v Londonu se kaže precej zadovoljnega, kakor poročajo listi.

Na Nemškem mislijo kandidirati Hindenburga za predsednika nemške republike, in kakor vedo poročati časopisi, je stari maršal to kandidaturo tudi sprejel. Ni dvoma, da bo pri volitvi na svoje ime združil veliko večino glasov, ker Hindenburg je danes na Nemškem eden izmed onih zelo redkih mož, ki predstavljajo v eni osebi ljubezen do domovine in narodno edinstvo.

Nemčija deluje z vso silo na to, da se revidira mirovna pogodba. Našla je celo zagovornika v angleškem ministru Asquith-u, ki pravi da mora Nemčija popraviti storjeno škodo, pa le v primeri z njenimi močmi. Zgubila je svojo trgovsko mornarico, tretjino svojih premogovih zaslug; Franciji in Belgiji mora dati vsako leto 26 milijonov ton premoga. Z izgubo Elzaškega in Lorene je prišla ob 75 procentov svojih kovinskih pridelkov; nima več ne kolonij ne drugega imetja v inozemstvu, zato bi ne bilo pravično, ako bi se od Nemčije zahtevalo več kakor dve milijardi funtov šterlingov, katera svota naj bi se porabila za obnovitvena dela v Franciji, Belgiji in Srbiji.

Nizozemska vlada je poslala na zahtevo zaveznikov, naj jim izroči bivšega nemškega cesarja, odgovor, da tega nikakor ne more storiti, ker se to protivi njeni tradiciji in zakonom. Pač pa zagotavlja nizozemska vlada, da je pripravljena ukreniti vse, da bivši cesar ne zapusti določenege mu kraja in da se mu na vsak način omogoči, kaliti mir na svetu.

Na Ruškem so boljševiki Djenikinove čete skoraj popolnoma pobili in Djenikin stoji pred polomom. Kuropatkin in Brusilov sta danes v službi boljševiške vlade. Kuropatkin poveljuje rudečim četam v Turkestanu, Brusilov pa v Zakavkaziji.

Na Poljskem so bila zadnje dni sklica-va velika zborovanja, na katerih se je pozivalo poljsko vlado, naj prične takoj mirovna pogajanja s sovjetsko Rusijo.

Nova vlada za Slovenijo. Načelnik pokrajinske vlade za Slovenijo je dr. Brejce, notranje zadeve ima profesor Bogumil Remec, pravosodje Jožef Fon iz Gorice, uk in bogočastje dr. Vrstovšek, socialno skrbstvo dr. Gosar.

Na Češko-slovaškem bodo volitve za državni zbor 18. aprila, za v senat pa 25. aprila.

Kaj bo še ostalo od Turčije? Otomansko cesarstvo bo po mirovni pogodbi zelo skrčeno. Od 30 milijonov Turkov jih bo ostalo samo 6 milijonov in Turčiji bo ostal samo Carigrad in Anatolija. Treba bo še določiti metodo, kako naj se razdeli turški državni dolg in sicer med Turčijo, ki se ostane in pa med države, ki so izšle iz Turčije. Tudi ne bo imela Turčija več svoje mornarice.

Domače vesti.

Imenovanje. Preč. g. Andrej Uršič, župnik v Slovencu v Brdih, dosedaj upravitelj v Vrtojbi je imenovan za kurata v Medani; Vrtojbo bo upravljal preč. gosp. dr. Franc Knavs, dekan šempeterski.

Dr. Aleksij Rojc, zdravnik se je po dol- gih letih vrnil v Gorico na svoj dom.

G. Val. Komela in njegovo znano in spoštovano hišo na Ajševici je zadelo velika nesreča. V soboto zjutraj se je do smrti ponesrečil pri nalaganju hlobov njegov najstarejši, devetnajstletni sin Stanko, tih, delaven in vsem priljubljen mladenič. Pogreba, ki se je vršil iz Ajševice na mestno pokopališče v nedeljo ob 2 in pol pop., se je vdeležila prav velika množica znancev in prijateljev Komelove družine. Posebno ajševiški in drugi fantje so pokazali svoje sočustvovanje in ljubezen do pokojnega s tem, da so ga sami nesli prav do razhoda spreveda na Tržaški cesti. G. Valentinu in njegovi obitelji naše odkrito sožalje.

Goriški grad, ki ga je vojna dosti dobro oškrbala in ga znatno odnesla, so začeli popravljati.

Protestni shodi proti masakracijam socialistov na Ogerskem so se vršili pretekle dni v vseh večjih mestih. V Gorici je bil tak protestni shod v petek pri zlatem Jelenu. Oglas, ki je vabil sodruge na shod, je pravil, kako obeša budimpeštanski rabelj najboljše njihove tovariše-socialiste, in to še vpricho zastopnikov antante; kako morijo politične ujetnike, potem ko so morali poprej pretpeti najhujše trpinčene; tisoči in tisoči delavcev, moški in ženske, da so odgnani v taborišča, kjer jih pretepaajo do krvi in umirajo tamkaj počasi od lakote. -- Je pa res huda in strašna ta nova Horty-jeva komanda, če je vse to res.

Nadebudna mladina. Doznali smo, da prirede realci (Lega studentesca) dne 13. marca t. l. ples za šolsko mladino v prostorih realke! Vredno je torej v večer spomin pribiti: 1.) dovoli se proti zdravi pameti in šolskim predpisom mlečozobni mladini - ples; 2.) in to v zasmeh cerkveni prepovedi -- sredi postnega časa; 3.) da se pa da privediti še večji pomen -- se ples dovoli v šolskih prostorih realke, torej z vednostjo šolske oblasti. Oj vzgoja, pa taka, da zasluži, da se jo patentira!

Zopet živila na karte. Uradni list objavlja ta-le kraljevi odlok, s katerim se urejuje proizvajanje in poraba živil: Vse občine v kraljestvu in vse ozemlje, všteti živilski izkaznic za kruh, testenine, riž, koruzno moko, olje, mast, janežovo olje, maslo, sir in sladkor. Občine morajo poskrbeti, da se uvedejo izkaznice do 1. aprila.

Odbornik »Slov. katol. delavskega društva« v Gorici so vabljene k posebni seji v nedeljo ob 4 in pol v prostorih uredništva »Goriške straže« v ulici Carducci-jevi št. 4.

Moška in ženska podružnica Sv. Cirila in Metoda v Tolminu bo imela svoj občni zbor v ponedeljek dne 15. t. m. ob 8 uri zvečer v prostorih hotela Modrijan. K obilni vdeležbi vabi Stari odbor.

Potovanje v Jugoslavijo. Vidiranje potnih listov v Trstu se vrši v ulici Mazzini št. 9 II. nadst. in sicer se od 9 do 12 ure potni listi sprejemajo od 4 do 6 pop. se pa potni listi strankam zopet vračajo. Ob nedeljah se ne uraduje. Stranke, ki ne stanujejo v Trstu, lahko pošljejo svoje potne liste za vidiranje po pošti; priložiti morajo od županstva potrdilo o dobrem vedenju stranke ter o potrebi potovanja in znakma za eventualni odgovor. Ob enem s potnim listom mora stranka poslati za vidiranje prisrjebino v znesku 15 lir.

»Zveza slovenskih kolonov« priredi v nedeljo, dne 21. t. m. ob 3 pop. predavanje v Vipolzah. Predaval bo g. Ladislav Likar o vojni odškodnini. Po predavanju se bo sprejemala naročnina za »Goriško Stražo«, ki jo je občni zbor kolonov sprejel za svoje glasilo. Odbor.

Tiskovine za sodne cenilce vojnih škod na zemljiščih ima v zalogi (tudi za večja posestva) knjigarna Kat. tisk. društva, Gorica, Montova hiša.

Učiteljski list. Dne 1. marca je izšel v Trstu »Učiteljski list« kot glasilo »Zveze jugoslovenskih učiteljskih društev«. Izhajal bo 1. in 16. vsakega meseca in je za člane Zveze brezplačen, za nečlane pa stane 24 L na leto.

Zbornik svečnikov sv. Pavla. V »narodni tiskarni« v Gorici je dne 10. marca izšla prva številka »Zbornika svečnikov sv. Pavla«, ki je stanovsko glasilo slovenske in hrvaške duhovščine. Zbornik ima biti »brambovec in odvjetnik zakonite svobode duhovskega stanu«; urejuje ga preč. g. Ivan Rejec.

Prošnja. Vojno ministerstvo v Rimu sporoča, da je bil Franc Maurič, s Krasna izpuščen iz ujetništva v Krasno dne 11. 9. 191. Ker ga še danes ni domov prosim one, ki bi o njem kaj vedeli -- da bi mi sporočili. Jos. Maurič, Krasno-Breg, Koj-sko.

Darovi. Namesto cvetja na grob pokojni Ferlatovi sprogi daruje Alojzij Urbančič L 10 podpornemu društvu za dijakne na realki v Idriji.

Za šolski dom nabrala podružnica Sv. C. in M. v Brjah Lir 56 o priliki poroke Čebon-Furlani in ob drugih prilikah.

L 200 zbralo učiteljstvo za slov. šole v Gorici mesto cvetja na prerani grob tovariša Rajerja.

Razno.

Novoga letnega časa ne bo več. Letos se ne upelje več poletni čas kakor druga vojna leta, ko smo pomaknili kazalec za eno uro naprej. To je bilo samo za čas vojne in pa je to pri osemurnem delavniku nepotrebno.

Bivši cesar se pravda. Bivši cesar Karel je vložil proti avstrijski vladi tožbo, ker mu je zaplenila štiri dragocene gobeline To so z volno, svilo in zlatom dragoceno tkane preproge ali zavese. Karel stoji na stališču, da so ti gobelini njegova zasebna last, a avstrijska vlada, da je ponovno izjavila, da mu njegove privatne lastnine ne bo zaplenila. Vrednost gobelinov znaša okoli 150 milijonov kron.

Novi vladar na Ogerskem, admiral Horthy, je dobil nova poverila, med drugimi, da razpusti parlament. Njegova letna plača (civilna lista) mu je bila povišana na 8 milijonov kron letno. Odklonil je ponudbo, da bi stanoval v kraljevi palači v Budimpešti. Vladi nasprotno časopisje hudo besni, ker je bil pri volitvi ogerskega vladarja parlament zastražen od vojaštva in niso pustili k volitvi poslancev, ki bi volili nasprotno, med njim tudi enega ministra.

Atentat na madžarskega vojnega ministra. Pretekli teden so v Budimpešti trije mladiči izvršili atentat na vojnega ministra Friedricha. Atentat se ni posrečil. Eden izmed njih je sprožil strel proti ministrovemu avtomobilu, pa krogla ni zadela. Napadalcu so vsi utekli.

Štrajk kmetovalcev v Italiji. V ozemljih Novara, Vercelli, Pavia, Lomellina in Casale v zgornji Italiji so stopili kmetovalci v štrajk. Število stavkujočih se čeni na 150 tisoč, ki pripadajo nad 200 občinam. Vzrok štrajku je, ker se koloni niso mogli pogoditi s svojimi gospodarji pri določanju novih kolonjskih pogodb. Ni treba povdarjati, kakšno škodo povzročata onim pokrajinam ta stavka v sedanjem pomladanskem času.

Nov železniški načrt. Železniško ravnateljstvo v Trstu je sklenilo, da izgotovi načrt, po katerem naj se čim prej zgradi železniška črta Sv. Lucija--Predil. S tem misli Italija zagotoviti novi provinciji njeno naravno zaledje in pa storiti prometne zveze neodvisne od Jugoslavije.

Radič izpuščen na svobodo. Novi hrvaški ban, dr. Laginja, je dal izpustiti iz ječe voditelja kmetov Stjepana Radiča, ki je že več mesecev sedel, ker je hotel z uporom kmetov doseči svoj cilj, namreč samostojno hrvaško republiko. Z njim so izpustili tudi druge njegove zaprte pristavše. To je izzvalo v Belgradu silno ogorčenje, mnogo listov napada vlado, da je izpustila na svobodo znane narodne izdajice. --

Kandidat za predsedniško mesto v Ameriki. Član demokratične stranke, Palmer, naznanja, da bo v imenu svoje stranke kandidiral za predsednika zedinjenih ameriških držav.

Iz Newjorka se potem poroča, da misli tudi general Pershino kandidirati za predsedniško mesto, in tudi general Wood, da se bo potegnil za stol predsednika ameriških držav. Tako ne bo manjkalo Ameriki kandidatov za prihodnje volitve.

Kolčak je še živ. Boljševiški list »Krasnaja Gazetta« poroča, da sibirski boljševiki niso usmrtili znanega generala Kolčaka, ki se je na čelu zavezniških čet vojskoval proti rudečim armadam. Čet pravi, da imajo boljševiki Kolčaka zaprtega v ječi.

Dragi čevlji na Dunaju. Pretekli teden so dunajski čevljarski mojstri na svojem zborovanju ugotovili, da ima dober čevljarski pomočnik na Dunaju danes 100.000 kron letnih dohodkov. Zato mora vsled visokih plač in draginje usnja na Dunaju priti do tega, da bo par čevljev stal 1600 do 1800 kron, par rumenih čevljev pa 2700 kron. Srednjim slojem ne bo preostalo drugega, kakor da bodo hodili v lešenih čevljih ali coklah, v copatah ali pa bosih.

Podražen kruh na Dunaju. Od prihodnje nedelje nadalje bo stal na Dunaju hleb kruha 5 kron 60 vinarjev, medtem ko je stal še začetkom leta 2 kroni in 40 vinarjev.

Bela Kun v norišnici. Kakor hitro bo Bela Kun ozdravel, bo prepeljan v norišnico na Dunaj, kamor so prepeljali iz Karlsteina že pet drugih ogerskih komunistov. Bela Kun, to je oni mož, ki je z boljševizmom vladal na Ogerskem, in pripravil deželo z mori, z ropom in požigom skoro na rob propada. Prej mogočni diktator pride zdaj v norišnico. Tako mine slava sveta!

Po drugih vesteh bo pa Bela Kun postavljen v kratkem na svobodo in postavljen pod posebno nadzorstvo.

Goriško kmetijsko društvo. Via Contavalle 7 ima semensko deteljo in lucerno za oddati, tudi sprejema priglasbe za druga semena in kmetijske potrebščine.

O priliki vsesokolskega zleta v Prago prireja slavenska komora za trgovino in industrijo na Dunaju (IX. Pramergasse 6.)

informativno potovanje slavenskih trgovcev in industrijcev v Čehoslovaško. To potovanje ima v prvi vrsti namen, da se jugoslavenski trgovci in producenti spoznajo z njihovimi češkimi kolegi, ter da se na ta način vpeljejo odnosno izdelajo medsebojni trgovski odnosi. Potovanje se vrši v dveh skupinah z naslednjim sporedom:

I. skupina: Odhod z Dunaja 20. junija v Č. Budjevojice (Budweis) na 21. vodi pot dalje v Plzen (Pilsen) 22. in 23. v Karlove Vary (Karlsbad) 24. v Usti nad Labem (Aussig) 25. v Mjelnik in Kralupy, 26. v Prago. Tukaj se ostane 27. 28. 29. in 30. junija. Povrnitev čez Kolin, Pardubice 1. julija, dalje 2. in 3. julija v Brnu in na 4. julija v Bratislavi (Požunu).

II. skupina: Odhod z Dunaja 26. junija naravnost v Prago, tukaj skupaj z skupino I. do 30. junija, dalje pot nazaj v Brno in povrnitev domov čez Dunaj ali Bratislavo. -- Potni stroški z dobro hrano in stanovanjem dnevno po priliki K čeških 100. Pričakuje se še znatno znižanje. Za dame vdeležencev povsod poseben program.

Vprašanja in odgovori.

M. S. Ternovo. Za škodo, ki so Vam jo povzročili avstrijski vojaki, je odgovorna stara Avstrija, radi česar so tudi napotili Vašo prošnjo na »Odbor za varstvo« koristi podanikov zasedenega ozemlja, ki ima svoj sedež v Trstu, v Monfort. Ta odbor je poslal prošnjo na Dunaj. Poizvedujte pri tem odboru, kaj je z rešitvijo. Ako ne dobite odškodnine z Dunaja, bode-te morali priglasiti svojo škodo kot vojno škodo, sedaj pa tozadevni uradi ne poslujejo. Toliko časa se tukaj ne da nič doseči.

Z. S. Skopo. Doplačilo 20% za potrdila v zamenjavi denarja, mora dvigniti vsak opravičenec osebno ali pa po pooblaščenec, ki se izkaže z legalizovanim pooblastilom, potrjenim tudi od zakladnega nadzorništva v Trstu, ki ima svoj sedež v isti palači, kakor glavna pošta, zadnje pročelje. Ako je torej opravičenec v Jugoslaviji, naj Vam pošlje notarsko legalizirano in od italijanskega delegata v Ljubljani potrjeno pooblastilo. Rok za ta doplačila poteče šele meseca junija.

H. A. Štanjel. Na vsak kronski dolg, ki je bil po zamenjavi valute plačan v lirah po 40%, ima dolžnik do 25. junija t. l. doplačati še 20%, ako se upnik ni odpoval. Torej imate tudi Vi pravico, sterjati teh 20%.

D. I. Št. Andrež. Mi Vam ne moremo tukaj ponatisniti cele prošnje. V prošnji obrazložite slučaj, kako se je zgodil in prosite za doplačilo 20%. Ako Vaš tajnik ni sposoben, napraviti tako prošnjo, se pa obrnite na drugo osebo v mestu.

K. K. E. V. Vi ste se nekoliko pozno zbudil, v prvem slučaju celo prepozno. Za škodo, ki so jo napravili avstrijski vojaški konji Vaši kobil, je odgovorna bivša Avstrija. Poiščite ono prošnjo, ki ste jo napravili na okr. glav. v T., morda jo še najdejo in obrnite se na odbor za varstvo koristi prebivalcev zased. ozemlja v Trstu v. Monfort št. 67. V drugem slučaju, ko so it. vojaške oblasti zaplenile Vaše konje, je tudi že nekoliko pozno, moral bi takoj poskrbeti, da dokažete svoje pravice do konj! Ako morete dokazati, da ste kupil konje pred koncem vojne, obrnite se s temi dokazili na polit. komisariat.

A. I. Drežnica. Odškodnina za izostale poljske pridelke se plača le tedaj, ako se plača odškodnina za okupacijo ki pa velja po zakonu samo za zaledje, po sedanjih praksi pa ne izplačuje niti za zaledje. Pri vojni odškodnini v ožjem pomenu besede, t. j. za škodo, povzročeno vsled vojnih operacij v vojnem pasu (kamor brez dvoma spada tudi Drežnica), se izostali poljski pridelki ne morejo vpoštevati. Privatni uradi, o katerih govorite, Vam lahko obljublajo tudi nebesa, če pa bode te deseti, kar Vam obljublajo, je drugo vprašanje. V takih stvareh se obračajte do svoje sodnije ali županstva, kateri uradi edino Vam dajo prava pojasnila, ker nimajo nobenih postranskih namenov.

J. Ž. Trenta pri Bovcu. Na Vašem posestvu so barake, v katerih so bivali vojaki, in niste prejel od nov. 1918 nikake odškodnine. Na Vaš travnik so navozili gramoza in ga rabijo za razvedrilo mul, tako, da nimate od travnika nikakoršnega užitka. Gonijo in vozijo vsevprek po Vašem svetu, njivo so Vam posuli s peskom in jo rabijo za telovadišče in igrišče. Vprašujete, ali smete zahtevati odstranitev barak z Vašega zemljišča, ki jih ne rabijo več.

Poslijte priporočeno prošnjo (v ital. jeziku) na »Commissione Revisione Affitti e Requisizioni« v Gorici, ul. Alfieri št. 2, v kateri navedete odškodnino, ki jo zahtevate, in zahtevate komisijonelni ogled. -- Glede barak, ki jih nihče več ne rabi, se obrnite do poveljstva, ki je zadnje vporabljal barake, naj jih odstrani. Ako Vam ne vstreže, zahtevajte odstranitev v prošnji obenem z drugim. V prošnji pripomni-

te tudi, naj se Vas obvesti, ako bi se prošnja odstopila drugemu uradu in kam se je odstopila.

A. P. Gorica, 1.) L. 1916 Vas je ital. vojaška oblast internirala, in morali ste zapustiti hišo, ne da bi smeli vzeti seboj najmanjše stvari. To ni niti vojna škoda niti rekvizicija, to je bil ukrep ital. voj. oblasti. V tem pogledu ni nobene pomoči.

2.) V zadevi rekvizicije kotlov po avstrijski vladi l. 1916. ni nobene pomoči.

3.) Vašo ženo je prisilila ital. oblast, da je šla iz otoka, kjer ste bili internirani, pričat na suho zemljo, in je utonila s parobrodom, ki so ga potopili sovražni podmorski čolni. Vsekakor Vam pristojna odškodnina glasom zakona o vojn. odškod., in se obrnite tozadevno na okr. civ. kom. v Gorici. Ako bi ne dobili povoljnega odgovora, se zopet oglasite.

4.) Ako popravlja vojaška oblast hiše ni v nobeni naredbi določeno, ali bo moral poškodovanec kaj doplačati. Od kompetentne strani smo pa izvedeli, da bodo morali dotičniki plačati razliko med zneskom, ki ga je vojaška uprava uporabila za poprave ali dozidanje hiše in zneskom, ki ga pokazuje sodnijska cenitev vojne škode.

5.) Avstrijskim državljanom, ki so bili internirani v Italiji, ne pristojna naknadna begunska podpora (a 500 K). Ta se izplačuje le onim, ki so bivali kot begunci v vojnem ozemlju.

6.) Da bi se denar, četudi pred vojno naložen v hranilnicah, izplačeval »a pari«, je izključeno.

J. Butul Kred. Baraka, ki stoji na Vašem zemljišču od l. 1916, je očitno last italijanske armade, ki ima pravico z njo razpolagati in jo tudi odpeljati z Vašega zemljišča, ako se Vi ne pogodite zanj.

M. B. Drežica. Obrnite se pisмено na ravnateljstvo slov. gimnazije v Gorici, viale Venti settembre 12/L. V pismu pojasnite svoje predstutudije in svoje namere.

M. L. Prapetno. Vaš sin Mihael je živel z družino pred vojno na Westfalskem, služil kot avstrijski državljani v avstrijski vojski, in je že od l. 1915 pogrešan. Od poloma Avstrije sem ne prejema njegova družina, ki živi v Westfaliji, nikakoršne podpore.

Ako bi bivala družina v zasedenem ozemlju -- pristojnost sama ne zadostuje bi se ji plačevala tukaj družinska podpora oziroma penzija za Mihaela. Izključeno pa je, da bi prevzela ktera druga država plačevanje, ker je dotičnik tukaj pristojen.

V. S. D. Oni, ki imajo zavarovalne police na življenje izdane od zavarovalnic na Dunaju, naj naslovljajo tozadevne terjatve na filijalko v Gorici ali Trstu, ako ima dotična zavarovalnica filijalko (n. pr. Feniks jo ima), ako je pa nima, na centralo na Dunaju.

Če je dotična zavarovalnica koncesionirana od ital. vlade, plača po ključu 60%, drugače po dnevnem kurzu.

Glade terjatev napram bivši avstrijski poštni hranilnici na Dunaju, čitajte tozadevno notico v zadnji št. »Staze« med »vpraš. in odgov.«

J. K. Starosele. Pristojbin za avstrijske hrabrostne svetinje ne plačuje nikdo.

Lištnica uredništva. Prav hvaležni smo gg. dopisnikom za njih poročila in dopise, toda, kar se tiče poročil o veseljah, moramo izjaviti, da celih, dolgih dopisov, kako se je veselica izvršila, katere osebe so nastopile in prav posebno se izkazale, ne bomo mogli priobčevati, ker naš list ni nikak vestnik zabav in veselic, in se nam za to prav res zdi škoda prostora in časa. Objavljali bomo pač pod posebnim naslovom društvene prireditve, ocene prireditvev pa le v izrednih slučajih, kjer se je storilo kaj res kulturnega ali pa uprizorilo kaj res posebnega. Domačih uspehov naj se veseli vsak v svojem kraju, in ti naj mu bodo v bodrilo za nadaljnje delovanje.

Dopisniku E. Br. Z. Hvala za poslano, priobčimo prihodnjič. Raznim dopisnikom. Zdaj ni bilo mogoče.

TEDENSKI KOLEDAR. MAREC.

- 14. Nedelja, 4. postna (sredn.), Matilda;
- 15. ponedeljek, Longin, Klemen Hofbauer;
- 16. torek, Hilarij in Tacijan;
- 17. sreda, Patricij, Jedert;
- 18. četrtek, Ciril Jeruzalemski, Eduard;
- 19. petek, Jožef, Zenin Dev. Marije;
- 20. sobota, Feliks in tovariši, Niketas.

Za kratek čas.

Ni mu bilo mogoče. Žid Jajteles je srečal Žida Pajkelesa ter mu bahaško povedal, da bo imel za večerjo pečene jerebice. Pajkeles: »Oh, to je tudi moja najljubša jed! Ali se smem povabiti?« Jajteles: »Le pridi, ako ti bo mogoče!« Točno ob osmih zvečer pride Pajkeles, toda večna vrata pri Jajtelesu najde zaklenjena. Zastonj zvoni, trka in kliče. Odi ti mora brez večerje. Drugi dan užaljen nahruli Jajteles: »Lep si mi prijatelj. Povabiš me k večerji, a vrata zakleneš!« Jajteles: »Saj sem ti vendar rekel, da pridi, ako ti bo mogoče.«

: Peter Gruden : :: BRIVNICA ::

Gorica - Piazza Grande 6 - Gorica.
Priporoča svojo zalogo najboljših vin in mešanega blaga. Postrežba točna in solidna.
Po okolici tudi na dom.

ZOBOZDRAVNIŠKI ATELJÉ - -

PAOLO NETZBANDT

SPREJEMA OD 9-12 IN OD 2-5
V GORICI, VIA DANTE ŠT. 12.

BEDNAŘIK priporoča svojo KNJIGOVESZNICO

Via Croce 6 (nasproti »Šolskega Doma«).

Naznanjam slav. občinstvu, da sem svojo **trgovino** premestil iz I. nad. v prtiličje istotam.

Obenem naznanjam, da se mi je posrečilo, nakupiti veliko množino vsakovrstnega tudi **črnega** blaga še po zmernih cenah tako, da zamorem svojim cenj. odjemalcem ugodno postreči. Delo izvršujem točno, ker imam zadostno štev. kroj. pomočnikov. Prosim naj si vsakdo ogleda cene v izložbi.

Priporočam se udani
Andrej Mavrič kroj. mojster,
Piazza Grande 22 (Travnik 22).

Zajamčeno pristno vino, -
mašno vino, večletnikov zelena in burgundska in namizna vina po tržnih cenah prodaja - - - - -

„Kmetijsko društvo“ V VIPAVI.

Zobozdravniški atelje

ADOLF KOLL

Gorica, Corso Vikt. Emanuel II.

I. nadstropje.

Posluje od 9. do 12. dopoldne
in „ 2. „ 5. popoldne,

Predžagarja,

z daljšo prakso, ki umé žagati na venicijanko, polnojarmenik in brusiti žage na smirkelj sprejemem takoj v službo kot

ŽAGOVODJO.

Prednost: starejša, samostojna in energična moč. Ponudbe s prepisi spriceval in zahtevo plače na:

A. ROVAN,
parna žaga, COL pri VIPAVI.

Na prodaj je posestvo

na Srpenici
obstoječe iz hiše, travnika, zemljišča in gozda. Cena celemu posestvu je 15.000 L.
Ponudbe nasloviti:

Ferdinand Žagar, Srpenica.

Na prodaj je velik, skoraj nov

HARMONIJA

z 13 registri marka Hoffmann Cerny. Naslov pove uprava »Goriške Straže«.

Dražba lova

V občini Avče se odda 14. t.m. potom javne dražbe v zakup obč. lov in sicer do konca l. 1921. Dražba se vrši v Avčah, najnižja ponudba
L. 50.-

Ludvik Coter, Gorica, Piazza Grande 17,
— se priporoča slavnemu občinstvu. —

:: E. RIESSNER ::

Munska ulica 3 Gorica Munska ulica 3

Velika zaloga

mrtvaških rakev, nagrobnih vencev, tra-kov, umetnih cvetic; posebnih vencev za neveste, cvetic za cerkve, palm, vencev za novomašnike in poroke, mrtvaških oblek itd.; papirja in drugih potrebščin za okrašenje rakev, zlatih črk, voščenih sveč itd.

Cene brez konkurence.

Knjigarna Raf. Tisk. društva

GORICA Montova hiša.

Zaloga na drobno in na debelo
pisarniških in šolskih potrebščin.

Slovenske leposlovne knjige slovnice, slovarji i. t. d. :: :: :: :: ::
Cigaretni papir „Abadie“, „Excelsior“, „Union“ i. t. d. :: :: :: :: ::
Švalčice za cigarete. :: :: :: :: ::
Slike z okvirji in brez okvirjev. Rožni venci, svetinje. i. t. d. :: :: :: :: ::

ZAHVALA.

Vsem ki so s sočutjem tešili naše težke dneve; vsem, ki so s cvetjem zasuli našo

BOJANO

vsem, ki so jo na zadnji poti počastili s spremstvom, izražamo svojo najglobljo zahvalo.

GORICA, dne 10. sušca 1920.

Koršič Mirko, Cecilija, Mirko in Marko.

ZAHVALA.

Vsem mnogobrojnim znancem in prijateljem, ki so na ta ali na oni način, zlasti pa s tako številnim spremstvom počastili na njegovi zadnji poti našega nepozabnega, tako nepričakovano nam ugrabljenega

STANKOTA,

izrekamo tem potom najiskrenejšo zahvalo. Posebno iskreno zahvaljujemo prečč. duhovščino, domače fante in dekleta, ki so darovali vence, oziroma nosili pokojnika, nadalje vse gospode iz mesta in iz okolice, ki so od blizu in daleč prihiteli, da nas potolažijo in podpró v tej bridki uri.

Vsem kličemo globoko iz srca: Bog plačaj!

NA AJŠEVICI dne 9. marca 1920.

Družina: Komel.

ZOBOZDRAVNIŠKI ATELJÉ

Dr. J. Bačar in V. C. Hansen

zobotehnik

ulica 24 Magglo (prej ulica Tre Rê) šte. 9

(v bližini kapucinske cerkve)

ordinirata od 8^{1/2} do 6 ure - ob nedeljah od 9 do 1 ure.

Brezbolestno zdranje in plombranje zobov.

Umetni zobje po najnovejši tehniki.

Dr. Bačar izvršuje ravnotam svojo splošno zdravniško prakso.

Podružnica Ljublj. Kred. Banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom.“

Obrestuje vloge na knjižice po 3^{1/2} %, na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. Nakazila v Jugoslavijo in inozemstvo po dnevnem kurzu.